

En vacker öring, 1,8 kilo, från en av Ransaråns många fina forsackar. Tog på en "Grönlunds Special" i strålände solsken klockan tolv på dagen...

I Ransarån i Västerbottens sydligaste fjälltrakter finns fortfarande chansen till verkligt drömfiske. Men det gäller att hålla nerverna i styr, när trekilos öringarna börjar nosa på torrflugan...

Här vakar storöringen

Jag "upptäckte" Ransarån i början av 1970-talet. Det var några korta rader i en kommentar i Fritidsfiskarnas årsbok -73, som gjorde att jag tveklöst bestämde mig för att pröva vattnet, och jag har aldrig ångrat det beslutet.

I nästan tio års tid hade jag varje sommar jäktat runt i den svenska fjällvärlden på jakt efter drömvattnet. Och "dröm" i det här fallet stod inte så mycket för mycken och stor fisk, utan mer för perfekt miljö och spännande

upplevelser. Mina förutsättningar att hitta rätt var små från början, det visste jag. Att "drömvattnen" var fåtaliga, om de ens existerade, stod klart på förhand. Som skåning av födsel och ohejdad vana var förstås min lokal-

kännedom om markerna där-
uppe starkt begränsad, och då
jag dessutom var, och kanske
fortfarande är, en ensamvarg i
fisket, som helst ville klara sig
själv, så förstår man att det
oftast blev ett famlande i
mörker.

Klassiska Storån i nordligaste
Dalarna hade jag förstås hittat
till! Jag hade läst min Färn-
ström noga och åkte varje
sommars kring midsommars en
vecka till håarna och tyckte jag
vandrade på flugfiskehistorisk
(svensk, åtminstone...) mark.
Men den enstaka veckan
kunde inte släcka flugfiske-
törsten, jag behövde minst en,
gärna två, veckor ytterligare
vid något vatten.

Kortvattenförteckningen i
Fritidsfiskarnas årsböcker blev
därför min bibel och min
ledstjärna. Av de knapp-
händiga, starkt förkortade
uppgifterna kring olika vatten
försökte jag bygga upp mina
egna bilder och förväntningar.
Och så blev det som det blev.
Visst fann jag då och då
trevliga små fiskeplatser, men
oftast blev det rejäla nitlotter,
som drogs vid den årliga
fjällfiskeplaneringen.

Men så i början av -70-talet,
började man på Fritidsfiskarna
att förse den spartanska kort-
vattenförteckningen med små
kommentarer om vattnens
läge, utseende, miljö etc. I 1973
års förteckning hade turen
kommit till Västerbottens län
och bland mångfalden fiske-
vatten, som fanns att välja
bland, framstod ett som extra
lockande, i varje fall att döma

av kommentaren. Vattnet hade
beteckningen AC 14.27
*Ransarån fr. Storransarn t.
Tjåkkola. 30 km l. Fj 7. 52 km V
Dikanäs. Öring.* Det sa inte så
mycket. Men kommentaren!
De få raderna lyste som
eldskrift och jag läste dem
gång på gång: "Vildmark,
tältutrustning bör medföras.

egentliga Ångermanälven
börjar.

Själva Ransarån har i sin tur
sin upprinning i de svensk-
norska fjällen i gränstrakterna
mellan Västerbotten, Jämtland
och Nord-Tröndelag. Och den
allra första lilla rännen bildas
av smältvatten från glaciären

*Finns inget som slår en frukost vid älvranden
med en inbjudande forsnaacke i bakgrunden.*

*Vilhelminas mest spännande
strömfiskevatten, beläget mitt
uppe i fjällvärlden. Kristallklart
vatten, bitvis ljus botten, därför
svärfiskat. Natfiske bäst. God
tillgång till öring. Chans till
storöring på 2-3 kilo. Utmärkta
flugfiskesträckor. Bästa tid juli
och augusti" ...*

Jag hade funnit mitt dröm-
vatten...

*

Ransarån utgör tillsammans
med Saxån källflödena till
Ångermanälven. De båda
floderna förenas i Kultsjön och
bildar sedan den gudomligt
vackra Malgomajsjön, som
långsamt slingrar sig ner till
Vilhelminatrakten, där den

Govlektinden i Börjefjells
nasjonalpark.

Den aktuella fiskesträckan av
Ransarån – den biten som
avsågs i kommentaren i Fiske
-73 – är knappt två mil lång
och sträcker sig från sjön Stor-
ransarn västerut till Tjåkkola-
stugorna. På kartan hittar man
lättast Ransarån om man följer
den välkända Stekenjokks-
vägen till dess nordligaste
punkt, just där vägen korsar
Saxån. Ca en mil norr om den
punkten rinner Ransarån i
väst-östlig riktning.

Ransarån är ett mycket vackert
vatten. Den poetiska kommen-
taren från Fiske -73 ljuger
verkligen inte. Där finns små-

skvalande forsar och djupa mörka sel, där finns blanka nackar och lugnflytande strömmar med kristallklart vatten över ljus sandbotten... Floden är som gjord för flugfiske!

Rikt djur- och växtliv

Naturen i Ransarådalen är minst lika vacker som själva ån. Om man vandrar dit, går man stora delar över kalfjäll med himmelsvid utsikt eller i terräng med gles skog av fjällbjörk. Nere vid ån befinner man sig strax under trädgränsen, men landskapet intill ån är bitvis öppet och man ser hela tiden de snötäckta fjälltopparna i norr och väster.

Växtlivet är yppigt i dalen och djurlivet rikligare än vid många andra fjällvatten jag besökt. Här har jag sett mitt livs hittills enda vilda björnar i naturen! Det var en hona med fjolårsunge, som sprang upp ur ett videsnår 60 meter framför mig – och lyckligtvis på andra sidan ån! Här vandrar älgen dagligen och här leker rävungarna tafatt inför dina ögon. År med god tillgång på lämmel och smågnagare är dalen hemvist för flera fjällugglor, som orädda sitter och blinkar i fjällbjörkarna, och inte reagerar ens för riptuppornas hånfulla skrattsalvor.

Växtlivet är som sagt rikligt, ja, stundom besvärande rikligt! Karaktärsblomman framför andra i Ransarådalen är den *nordiska stormhatten*, som växer i stora, upp till två

Giftiga Nordisk stormhatt (överst) och ståtliga Kung Karls spira är några av karaktärsväxterna längs Övre Ransaråns stränder.

meter höga, bestånd längs ån. Stormhatten är en av vår faunas giftigaste växter – den användes förr av samerna till att koka ett mycket effektivt och snabbdödande varggift! Nu är den visserligen inte giftig vid beröring, men vetenskapen om dess inneboende egenskaper gör att man ändå tar sig genom de täta bestånden med respekt...

Men det finns andra intressanta växter längs ån, mindre iögonfallande, men med minst lika egenartade karaktärer. Den köttätande *tätörten* är mycket vanlig och växer med förkärlek i den fuktiga marken strax ovanför vattenlinjen. Den oansenliga blå blomman med sina grågröna blad tätt efter

jorden, kan vara svår att upptäcka bland strandgrus och gräs. Men har du väl hittat en, så ser du dem alla!

Grönkulla, fjällsyra, ormrot och *rosenrot* är andra vanliga blommor, och har du tur och står på huvudet kan du hitta den pyttelilla *dvärgdunörten*. Den ståtliga *Kung Karls spira* behöver du dock inte leta efter – den växer rikligt vid stränderna och på de fuktiga myrarna står *brudsporr*en och luktar gott.

"Drömvattnet"

Men fisket då?, undrar du kanske, ivrigt och en smula otåligt. Lugn, det kommer! Men först ville jag liksom

presentera Ransarån för läsaren. Försöka beskriva vad det är som gör att jag tycker ån aspirerar på titeln "drömvatten".

Drömvatten, förresten. Vad är det som gör ett vatten till ett drömvatten? Det är naturligtvis till största delen subjektiva känslor, som är intimt förknippade med den som kallar ett vatten för sitt drömvatten. För mig är Ransarån drömvattnet, därför att den, vid sidan av sin skönhet och alla fascinerande djur- och naturupplevelser, gett mig bra, ja, stundtals mycket bra, fiske.

Men ska man då avslöja "sitt" drömvatten? Är det inte just det vattnet, som man helst av allt vill vara ensam om, tala tyst om och inte dra till torgs? Jo, kanske, men när det gäller Ransarån så är ju inte vattnet okänt och tyvärr är det så att

Ransarån, liksom många andra nordiska fjällvatten, hemsöks av "sportfiskare" med olämpliga fiskemetoder, för att nu uttrycka det mildt. Kaggfiske, ståndkroksmete och till och med nätfiske förekommer vid vattnet och övervakning och tillsyn verkar lysa med sin frånvaro.

Men genom att sprida kännedom om Ransarån och få fler ansvarskännande flugfiskare att besöka området kan man hoppas att tjuvfiskare och kaggfiskare blir avskräckta och uteblir!

Så, ta er gärna dit, njut av naturen och fisket, var försiktiga och varsamma, ty vattnet är, som alla fjällvatten, ytterst känsligt för störningar. Någon trängsel lär det ändå inte bli vid ån – fiskeplatserna är många och den aktuella sträckan nästan två mil lång.

För en flugfiskare är Ransarån bra nära idealet. Den i sig själv omväxlande älven erbjuder alla varianter av flugfiske. Men det som gör tjusningen med Ransarån så stor, är att man här har möjligheten att få ett verkligt fint torrflugefiske på grov och garanterat vild öring i sin rätta miljö. När vädret och vattenståndet är det rätta vakar fisken villigt och flitigt. Även mitt på dagen kan man se öringar i 5-8 hektosklassen vaka i strömkanter och på forsnackar. Med tunn tafs (5X) och små flugor (16-20) kan man då ha ett trevligt fiske.

Grov öring

Men de stora öringarna, klunsarna på 2-3 kilo, de är förstas svårare att komma åt. Men de finns där! I de djupa, lugnflytande selen gömmer de sig på dagarna och det är

Ett antal exemplar av den här nattsländeimitationen inköptes alltid hos Grönlunds i Vilhelmina på vägen upp till Ransarån. Flugan går under namnen "Grönlunds Special" eller "Nattsländan" (ibland enbart "Sländan") och binds på ganska stor krok (6, 8 eller 10).

Min son Paul på vaksparing längs Ransarån.

främst under de mörkaste timmarna, som de söker sig till grundare vatten. Då finns det chans till storfisk, men det gäller att tänka på att fisken ständigt är ytterst skygg och vaksam i det glasklara vattnet.

Att fisken är skygg och nattfiske bäst, visste ju redan kommentaren i Fiske -73 att berätta. Men det finns naturligtvis undantag. En av mina största och vackraste öringar i Ransarån tog jag på torrfluga i strålände solsken, klockan 12 på dagen! Den vakade på en forsbacke och tog i tredje kastet en stor sedgeimitation på krok 8! Efter cirka en kvarts kamp och 150 meters halsbrytande jakt nerför forsen kom den i håven. Den vägde 1,8 kilo och var trind som en julgris.

Hela den dagen bjöd förresten på ett fantastiskt fiske. Efter öringen på forsbacken, återupptog jag min avbrutna sena frukost. Tidigt på eftermiddagen tog jag sedan inom loppet av en dryg halvtimme sex öringar mellan 5 och 9 hekto. Samtliga tog på en Blue Dun i storlek 16 och samtliga öringar utom en släpptes tillbaka. På kvällen vandrade jag sedan ned till en av åns bästa och vackraste fiskeplatser – ett lugnt strömparti i slutet av ett sel. När augustimörkret kom smygande, började grov fisk nymfa utanför motsatta stranden. En liten svart nymf av sälhår, lätt förtungd, sattes på tafs – -med samma nymf hade jag året innan fångat en kilosöring på samma plats – och kastades ut. I ett av de första kasten tog en

öring nymfen och rusade nerströms. Efter några minuter var den mogen för hågen – och förmiddagens rekord var slaget med ett hekto! 1,9 kilo vild öring. Vacker som en dag...

Känslig för regn

Det här fisket ägde rum i månadskiftet juli/augusti. Väderförhållandena var då helt idealiska: högtryck med sol och mycket värme. Vattenståndet var lågt och insektslivet rikligt. Men Ransarån är också, liksom alla fjällvatten nära källorna, oerhört känslig för regn och snösmältning. Över en natt kan ån stiga med mer än en meter och allt fiske totalförslamas. Vattnet blir grått och smutsigt. Slutar regnet börjar ån dock snabbt sjunka igen

Paul försöker hitta den rätta flugan som ska överlista någon av Ransaråns vilda brunöringar.

och fisken piggnar till. Speciellt den större fisken tycks bli aktiv, när ån sjunker men vattnet fortfarande är en smula oroligt och grått. Skyggheten släpper och man kan få se riktigt stora exemplar visa sig i vattnet.

En av de största öringar jag sett i Ransarån kom lugnt simmande i ett djupt sel och eftersom jag stod mycket illa till bland täta fjällbjörkar och inte kunde inte kasta, lät jag bara flugan doppa i ytan rakt nedanför spötoppen. Öringen kom simmande nära land på cirka två meters djup, när den plötsligt steg mot min fluga! Strax under flugan vände den lika plötsligt och försvann ner i djupet med ett kraftfullt slag med stjärten. Antagligen hade den hört mitt våldsamt dunkande hjärta...

Ingen is i magen...

Jag har också sett två stora öringar på uppskattningsvis 4-5 kilo vardera, som stod sida vid sida och nymfade, just där vattnet sköt fart nerströms ett lugnflytande sel. Min son Paul, som var med på den fisketrippen, låg på mage och kikade ner på fiskarna från sin utkikspunkt på en liten kulle och dirigerade mig i rätt kastposition. I andra eller tredje kastet fick jag rätt längd på linan och plötsligt ropade Paul upphetsat att en av öringarna gjorde ett snabbt utfall åt sidan ungefär där min lilla svarta sälhårnymf borde komma driftande med strömmen!

Nervspänningen blev för mycket. I stället för att ha is i

Den här blir bra! Paul har hittat flugan, som han tror på.

magen och vänta ett par sekunder, lyfta jag snabbt spöet och sträckte linan – och kände hur jag stack fisken...

”Näååå, nu simmade dom iväg. Båda två!”, meddelade Paul med uppgiven röst, medan jag förbannade mig själv och besviket tog hem linan.

Nattfiske i slutet av ett sel, just där vattnet börjar skjuta fart igen. Det var här jag en gång såg (och missade) två 4-5 kilos öringar som stod och nymfade sida vid sida...

Vi besökte platsen med den lilla kullen flera gånger den fiskeveckan, men såg aldrig till öringarna igen. Men vetenskapen om att det fanns sådana "jättar" i vattnet blev förstås en ytterligare sporre till nya besök de kommande åren.

Utrustningen

Ransarådalen är av vildmarkskaraktär, det är långt till civilisationen, och det krävs ordentlig och vettig fjällutrustning. Vädret kan ofta vara onådigt. Ofta sveper kalla nordliga vindar ner i dalen, åtföljda av täta regnskurar. Då gäller det att ha varma och rejäla kläder.

Flugfiskeutrustningen, som behövs i Ransarån, är inte märkvärdig. Kastlängderna håller sig normalt under 20 meter och ett spö i klass 5-6 och med en längd av 8,5- 9 fot är alldeles utmärkt. Ån är dessutom vadbar på flera ställen, men det gäller att vada försiktigt och tänka på fiskens skygghet.

Ett lite kraftigare och längre

spö, som kan kasta 20 meter och mer, kan dock vara bra att ha med i bagaget. På flera ställen, där ån lugnar upp och djupnar, kan man behöva längre kastlängder för att nå vakande fisk.

Över huvud taget bör man alltid ha ett reservspö med sig, och kanske lämna sina käraste och ömtåligaste spön hemma. Risken för spöbrott är alltid uppenbar, när man fiskar i fjällterräng och Ransarån är inget undantag. Ransarån är förresten det enda ställe, där jag lyckats knäcka två spön!

Det ena fick toppen bruten, när jag stapplade fram längs ån i nattmörkret. En björkgren letade sig in mellan linan och toppöglan. Trött och lite småirriterad slet jag till – och bröt både grenen och spötoppen! Det andra spöet knäcktes mitt på toppdelen, när jag försökte hejda en kilosöring, som rusade nerför en fors. Jag satte tummen i rullen och höll emot allt vad jag kunde. Och tafsens höll – men inte spöt. Fast den gången var det ju inte terrängens fel. Snarare mitt eget...

Tunna tafsar och små flugor

Det övervägande antalet av mina Ransarå-öringar har fått gå tillbaka, men en och annan har behållits för att få lite omväxling till allt frys-torkat. Detta är en av dem.

är riktmärken för torrfluge- och nymffisket i Ransarån. Mönstren tycks inte spela så stor roll – presentationen och uppträdandet vid vattnet är viktigare. Fisken är skygg och ett oförsiktigt uppträdande kan förstöra fiskechanserna för resten av dagen. Nattetid kan man gå upp både i krokstorlek och tafsgrovlek. Stora sedgeflugor går utmärkt, speciellt den nattsländeimitation, som Grönlunds i Vilhelmina binder och säljer. Den är förresten en utmärkt allroundfluga, som fungerar i alla typer av flugvatten.

Copyright © Jerry Petersson
/JJP Press Agency 2020

Efter en lång språngmarsch kunde jag landa öringen som tog på forsacken.

Fisket i Övre Ransarån i dag: Kvoterat med "fönsteruttag"!

Reportaget "Här vakar storöringen" publicerade jag ursprungligen i tidningen Flugfiske i Norden nr 3, år 1979. Den här versionen är något nerbantad och bitvis kompletterad, men överensstämmer annars med originalet.

"Här vakar storöringen" har blivit en av de mest uppmärksammade artiklarna genom Flugfiske i Nordens mångåriga historia och jag personligen har fått rikliga mängder av både ros och ris för den!

Kritiken har i första hand bestått i att man ansett det vara förkastligt – för att inte säga idiotiskt – att så ingående beskriva och namnge sitt "drömvatten"...

Men som framgår av texten hade jag ett speciellt syfte med att avslöja mitt "drömvatten" – genom att förhoppningsvis få ansvarsfulla och hänsynsfulla flugfiskare att besöka vattnet skulle trycket öka på de tjuv-, nät- och kaggfiskare, som hemsökte Ransarån och kanske få dem att känna "olust" över den ökade uppmärksamheten och utebli.

Samtidigt var det också min förhoppning att ansvariga för fisket (länsstyrelsen i Västerbottens län) skulle inse problemet och se till att effektiv bevakning och fisketillsyn kom till stånd. På sikt var min förhoppning även att endast flugfiske skulle tillåtas och att antalet fiskekort på sträckan skulle begränsas.

Huruvida mitt reportage i FiN 3/79 bidragit eller inte, undandrar sig min bedömning, men i dag vet vi hur det utvecklats sig för fisket i Övre Ransarån: Endast flugfiske gäller och den aktuella sträckan är indelad i tre zoner och fisket är reglerat och kvoterat. Högst två fiskar per dygn får behållas och dessutom tillämpas "fönsteruttag" – dvs alla fiskar mindre än 30 cm eller större än 40 cm måste återutsättas.

En bra och riktig utveckling – och precis vad jag hoppades på för mer än 40 år sedan!